

الاجتهاد

مدیر مرخص
الرهامی صفا

اداره خانه

ایستانبول ، جفال اوغلنده دائره اجتهاد
Adresse: Idjtihad Constantinople

نومرو ۶۷ — ۲۳ مایس ۱۳۲۹

آبونه

سنه ۴۰ غروش ۲۵ غروش
ممالك اجنبیه ایچین ۱۰ فرانق ۶ فرانق

نسخه سی ۵۰ یاره

دور دنجی سنه

حریت فکریه یه خادم ، پنجشنبه کونلری چیقار ، اقتصادی ، اجتماعی ، ادبی مجموعه

حوائج قانونیه مر

لاینکر تغیر الاحکام بتغیرالازمان

خاتمه —

« حوائج قانونیه مر » عنوانی ویردیکمز سلسله یی بومقاله ایله بیتیریوروز . واقعا ، الی نهایت ، سلسله یی اوزاتمنی ممکن ایدی . بلدییه ، ضابطه ، نفوس ، الی آخره ، قانونلرندن بحث ایدیه یلیردک . فقط مقصد مر تفصیل اولیوب حوائج قانونیه مسئله سنی ساده جه موضوع بحث ایتمک اولدیغندن بوقدرله اکتفا ومعرض خاتمه ده (لاینکر تغیر الاحکام بتغیرالازمان) قاعده شرعیه سنی — یکی برطرزده — تفسیره مجاسرت ایدیوروز .

مسئله یی آچیقجه موضوع مناقشه ایدلم . علمای کرامتک سوزلر مره جدا حواله سمع اعتبار ایتملری استرحام ایدرز . چونکه بوکون علمامز شریعت اسلامیه یی وبناء علیه ملت اسلامیه یی صیانتله مکلف ومأموردرلر . طرقلرنندن وقوع بولان ویا بوله جق اولان برمساحه ، برباطل اجتهاد اوچیوز ملیون مسلمانی پریشان ایدر . ایجه بیلملی یزکه ، بوکون ، مسلمانلر براجتهاد خطا

سندن ، برحقیقت بالغه شرعیه یی آکلاویه مدقلرنندن انقراض ایدیورلر . علما بو حقیقتی کوزجله تفهم وبالاخره علم اسلامه تفهیم مجبوریتنده درلر . اشارت ایستدیکمز حقیقت شودر :

احکام ، زمین وزمان ایله هر وقت ، بلکه هر دقیقه تبدل ایدر . دنیاده ، تاریخده برحکم حقوقینک مستقر اوله رق قالدینی کورولمامشدر . صولون ، لیکورغوس ، ژولیه ن ، روما ، مانو ، کایسانک (قانون) ی ، خلاصه بالجمله قوانین تبدل وتغیر ایتمش ، اسکیمش ، یکیلری یاپیلمشدر . قانون احتیاجی تنظیم ایچون تدوین ایدیلور یوقسه احتیاجات اسکی قوانینه توفیق ایدلمز .

ایشته بز عجزه اهل اسلام جاذبه ودافعه قانونی قدر متین ، قوانین فن حساب قدر رصین اولان بو قانون تبدلی آکلاویه مامشز ،

دنیاده هر قاعده حکمیه دیکشیر . بونک بر مستثناسی واردر . اوده (لاینکر تغیر الاحکام بتغیرالازمان) قاعده اسلامیه سیدر .

عقلاً ، نقلاً ، خلاصه نصل دوشونه جک اولور سهق کورورزکه انسانلر ، ملتلر کبی قوانین و اجتهادات ده اختیارلار ، اسکیر ، نهایت اولور ، کیدر ... بشریت اولمز ، چونکه ، هر آن احکام وقوانینی تبدیل ایدر .

مسلمانان در ادوار استبداد قلمه بر عادت وار :
قوانین شرعی بی قیامته قدر کیده جک ، احوال بشری
تنظیم ایده جک ظن ایدرز . فقط هانکی قوانین شرعی ؟
لاینکر ... کی قواعد کلیه . یوقسه تطبیقات دکل ! ایشته
بوزدهول ، بو خطای اجتهادی مسلمانانی باطیریور .

ایها العلماء ! سزه خطاب ایدرم . شارع اعظم اسلامی
تدوین ابتدیی وقت بوندن مقصدی ، لاشک ، نوع
بشرک سعادت حالیه و مستقبله سی ایدی . حالبوکه کوریو-
رزکه بوعصرده اسلام مسعود اوله جغه بدبختدر . دیمک
اولیورکه شارع اعظمک مقصدی حاصل اوله میور . فکرجه
اسلام فصل مرفه و بختیار اولورسه ، هانکی قوانینک
تطبیق ایله تعالی و تکامل ایدرسه ، اوقوانین ایشته اصل
قوانین اسلامیه در . یوقسه اون عصر اول ائمّه اربعه نك
استخراج ابتدیی و الحق کندی زمانلرنده سعادت اسلام
مییه بی کافل اولان احکام ، بوکون ، بزه لازم اولان فقه
اسلام دکلدرد .

اسلامک بیوک برماهیته واردرد . ای محترم خواجهلر ،
بونو آکلاییکیز . حضرت محمد مصطفی ادیان سالفه
اوزرینه بنای اسلامی قوردینی وقت بوندن مقصدی
هرزمانده ، هرماننده تطبیق اولونه بیله جک بر قانون وضعی
ایدی . آنک ایچون اساس اسلامه حدسز ، حسابسز
سهولتدر وضع ایتمشدر . ایلك اعظم اسلامده بو حقیقت
نبویه بی ایجه آکلادقلرندن ، اسلامیتک اوان انتشارنده ،
یکی اجتهادلرده بولونمشلر ، یپیکی قاعدهلر تدوین ایتمشدر ،
حتی نصوص قاطعه یه قارشى بیله احکام وضع ایتمشدر .
مصاحت عامه ، اسلامک منفعتده ، هیچ شبهه سز ،
بومرکزدر . ایشته ، ای علمای کرام ، سزک آره کزده
بر حزب محافظه کار بو حکمت بالغه بی آکلایمور . اسلام
واسلامیت بونک ایچون اروپا و علم نصرانیتک مواجهه-
سنده مقهور اولیور . اگر حال حاضرده ثبات و عناد
ایدرسه ک ، امین اولیکیز ، ای محترم علما ، بر قاچ سنه
ایچنده اسکی مجتهداتی تطبیق ایده جک یر بوله مازسکنز .

اعدا مملکتتمزی آلیور . محو اولیورز . بو آغیر اویقودن
اویانهلم . اسلامیته ده ائی آکلایهلم . اصولرمنی تجدید
ایدهلم .

بزه ، اساسات اسلامیه دن مستنبط اولمق اوزره ،
یکی بر فقه لازم اولدیغی مختلف اثرلرمد ، خصوصیه
« اتحاد اسلام » ده عریض و عمیق شرح ایتمدم . کچن کون ،
علمای حقیقه اسلامیه دن برذات عالی ایله کوروشیوردم .
بوزات - که سینوب مبعوث سابق و صره امین لاحق حسن
فهمی افندی حضرتلریدر - ده ایلری یه کیدرک عقائد
حاضرهنک بیله پک اسکی اولدیغندن بحث ایتمدی . وکمال
وقوف ایله دیدی که ، اسکی زمانلرده ، فرق ضاله ، معتزله
واردی . بو عقائد آنلره قارشى اولمق اوزره تدوین
و ترتیب ایتمشدر . دقت ایدیلیرسه کوریلورکه آلدّه متداول
عقائد رساله لری هپ معتزله نك افکار و مسروداتی رد
ایدر . آرتق معتزله قالمشدر . بناءً علیه آنلره قارشى
حرب ایتمک زانددرد .

فی الواقع افندی حضرتلرینک یردن کوکه قدر حق
واردرد . بوکون علمامزک بیک سنه لک فرق ضاله نك ردی
ایله اوغراشمه لری ، مثلاً ، حکومت عثمانیه نك ، حالا قرمان
اوغلار یله حرب ایتمسینه بکزره . بزه ، بوکونکی شبهات
وجدانییه بی دفع ایچون یکی بر مجله عقائد لازمدر ؛
یوقسه اسمارینی اونوتدیغمز کار قدیم فرق ضاله بی تشکیل
ایچون دکل ...

الحاله هذه فرق ضاله دن اثر قالمشدر . تثلیث ایله
اوغراشانده یوقدر . سقولاستیق دنیلن مزبله افکارندنده
برشی قالمشدر . هله فضله معبودلره اینانمق مودادن
کچمشدر . بناءً علیه بونلرله اوغراشمق زانددرد . بی لزومدر .
بر فائده عملیه بی منتج اوله ماز . حالبوکه زمانمزده سپیریتوالیزم ،
ماتریالیزم ، مونیزم کی بر طاقم مسالک فلسفیه میدان
آلیور . بونلر نه درجه لرده روح اسلامیتله قابل تألیفدر ؟
ایشته اصل مسئله !

عجمه سری پاشا مختلف آثارنده ، (شرح عقائد) ده ،

معظم هپ بوکې املهٔ محافظه کارانه ايله طولودر . وطن ایدرم که لاینکر ... قاعدۀ مبارکه سنی تهزیرل ایچون بواوطة مسئله سندن بدتری مثال اتخاژ اولونه مازدی .

خیر ! استاد عالی اقتدارم ! بوقدر کوچک بر مثال ايله اکتفا ایتمه ییکز واحکام کلیه یی اصلاً استثنا جرآننده بولونمه ییکز . چونکه بواولا ، صیانتنه مأمور اولدیغکز شرع شریفه مغایردر ؛ ثانیاً ، فتوایه وخلیفۀ مسلمینک اجرا آتیه مغایردر ؛ ثالثاً ، عقل ومنطقه مغایردر ؛ رابعاً قوانین تاریخیه یه مغایردر ؛ خامساً ، روح القوانینه مغایردر ... الخ

اوت شرعه مغایردر چونکه شرع سکسان بیک درلو سهولت کوسترمش وحقی حدیث ايله آیتک نسخی درجه سنده رخصت لویر مشدر . (« اتحاد اسلام » نام اثر مزده کی اجتهاد فصلنده مندرج مثالره مراجعت) فضله اوله رق شوراسنی ده سویله یم که حضرت محمد بر طاقم نصوص سالفه یی تبدیل ايله اسلامیتی اساسکیر ایتمشدر . دیمک که روح اسلامیت تجدیدی آمردر .

بو، خلیفۀ مسلمینک اجرا آتیه وفتاوا ی شرعیه یه ده مغایردر که چونکه اسکیدن بری امامت مقامی احراز ایدن رؤسای جمهور مسلمین حق لرنده نص قطعی اولان احکامی بیه مصلحت عامه ملاحظه معقوله سنه مبنی تبدیل ایتمشدر . مثلاً خلیفۀ وقت ربامسئله سنی آله آمش . علی العاده مفسر لک تفسیرندن بشقه ودها معقول بر صورتده نص قرآنی تفسیر ایتدیروب یوزده طقوز فائضی مباح قیلمشدر . مراجحه نظامنامه سنک آلتنده شیخ الاسلامک امضاسی واردر و امام المسلمین فائضی استقراض مقاوله لرینه بر دولت اسلامیة اولان دولتلری و بیت المال نامنه امضا ایدلسنی وکلاسنه امر ایدیور . وبشقه درلو محافظه حیات دولتده قابل دکدر . زمانزده آکلا شلمشدر که اسکی ربا شمیدیکی فائض دکدی . او ، بروسیله ؛ ظلم ایدی ؛ حالبوکه شمیدیکی فائض برنمای مشروعدر . بناءً علیه فائض عصر حاضرده ادوار متقدمه ده کی ربا کی ممنوعاتدن دکدر .

(اراء الملل) ده ، الخ ، هپ بوافکار ضالیه یی مدافعه ایتمشدی . فکرجه یکی بر مجلهٔ عقائدک لزوم تدوینی اعلان ایتسه ایدی سعی دهامثر اولوردی . کلهم صرف مسائل فقهیه یه :

مع التأسف فقهای حاضره من عینی خطایی معاملاتده دده بایورلر . بوفصلده عمجه می مؤاخذه مجبوریت ایلمه سنده بولندیم کی حضورنده بشیوز ساعت درس دیکله دیکم بر استاد محترمک آثارینی ده چکشیدرمک وظیفهٔ مشکله سنده بولونه غم .

مجلهٔ نك ۳۹ نجی ماده سی حالته قونیان ازمانک تغیرله احکامک تغیری انکار اولونه میه جنی قاعدۀ کلیهٔ شرعیه سنی شرح صدندنه حیدر افندی حضر تلی احکامی (احکام جزئیّه) ايله تفسیر ایدوب « اما احکام کلیه هر حالده باقی اولوب تغیر ایلزا » دیورلر ومثال اولق اوزره شو مسئله یی ذکر ایدیورلر :

« ازمانک تبدیلیه تبدل احکامک مثاله کلنجه قدمای فقها عندنده اشترا اولونه حق خانهٔ نك قبل الشرا بر اوطه سنی کورمک کافی اولوب آندن صکره صاتون آلان ایچون دیگر اوطه لری کوردکده خیار رؤیت یوقدر .

ومتأخرین فقها عندنده قبل الشرا هر بر اوطه سنی کورمکجه خیار رؤیتی باقی اولور . متقدمین ايله متأخرین بینلرنده کی بو اختلاف ، دلیل و حجت اوزرینه مبتنی اختلاف اولیوب بلکه انشا آت حقنده عرف وعادتک اختلافندن نشأت ایتمشدر که قدمای فقها زماننده خانه لک هر اوطه سی بر طرز اوزره یاییله کلدیکندن بر اوطه سنی قبل الشراء کورمک سائر لرینی کورمکدن معنی ایتمی . مؤخرآ خانه لک اوطه لری مختلف یایلق عادت اولدیغندن بر خانه نك بر اوطه سنی کورمک سائر اوطه لرینی کورمکدن معنی اولما مشدر . اما بوبابده حکم کلی که مقصد شرایه کوره بر علم کافی حاصل ایتمکدن عبارتدر تغیر ایتمیوب یالککز بو حکم کلیتک حواذه امر تطبیقی تغیر ازمان ايله تبدل ایدر . »

حیدر افندی حضر تلی نك مجله یه یازدقلری شرح

مغایر اسلامیت ، ماهی شریعت اسکی فکر لک اولمسی
آرزو ایدرز . بزه اسلاملی آياق اوستنده طوته بيله جک ،
آنلری مبارزه مدهشه حیاتده موفق ایددجک . یکی عقائد ،
یکی برفقه لازمدر .

بوسوزلری نه درجه درده خلوص نیت ایله سوبلدیکی
علمای اعلام آکلاملیدرلر .

کذلک مدنیت افرنجیه نه قدر خلا فکیر اولدیغی
خواجهرلری بیللملیدرلر . نقطه نظر م شودر و دشمنی
اسلام اولیور ؛ محو اولمقددر . بواخطاطک دهسبی قواعد
وقوانینک مؤبداً دوام ایددجکی حقددر علمای استبدادک
حاصل ایتدکاری ظن و ذهاب باطلدر . بودردلره دوا
بولق واسلامی قور تارمق ایچون یکی اجتهادات ، یکی فقه ،
یکی عقائد ، یکی برغایه امل لازم . بونلر اولورسه فها ،
اولمازسه انا لله وانا الیه راجعون .

یکی کوی ۱۴ مایس ۱۳۲۹

مهول نوری

ضابط

اردولر موجود اولدقجه ، ضابط ایچین ، یازیلحق
شیلر دائماً موجود اولاجاقدر . بناء علیه بوکی مباحثی ،
عسکر اولسون اولماسون ، هرکس هر وقت کمال دقتله
اوقومالیدر . ضابط ؛ ضبط و ربطه ، اجرای نفوذده ، امر
وقوماندایه مقتدر اولمق دیمک ایسه اعتراف اولونمالیدرکه
هرکس ضابط اولاماز ؛ چونکه ، هرکس ضابط اولمق
ایچین یارادیلماشددر . قوای طبعیه ده دخی بویله در . بعض
قوتلر ایش ایچین و بعضیلری ده تنظیم ایچین خلق و ایجاد
اولونمشلردر ؛ و بونلر هیچ بر زمان یکدیگریک وظیفه سنی
ایفا و موقعی اشغال ایدددر .

ایشته بوایکی قوت ، اوردوده ، ضابط ایله افراددن
باشقاسی ده کیلدر .

ضابط ایله تفکر کیت اعتباریله اوردوی تشکیل ایچین ،
بر نسبت معینه داخلنده ، لزومی غیر منکر اولماقله برابر

کذلک بوندن برچوق سنه لر اول امام المسلمین شرعک
عقوباته و قصاصک بعض شکلارینه دأر اولان نصوص قاطعه
وقطعییه بی بر اقدیروب قود ناپولئوندن مترجم بر قانون
یایدیرمش و آنی کلیات اجتهادات اسلامیه آره سنه وضع
وادخال ایتشددر .

بوکی امثله قولایچه تکرر ایدیله بیلیر .
بو رایکیز منطقه ده مغایردر دیمش ایدک . اوت !
مادام که معاملات تبدل ایدیور ، آنلری تدوین ایچون
وضع اولنان احکامک ده تبدلی کرکدر . دنیانک نرمسنددر
اولدینی کیی قالمش بر جمعیت و بر مدنیت کوستریله بیلیر ؟
بو ، قوانین تاریخیه ده مغایردر چونکه تاریخ قوانینک
تکاملنده شاهددر .

تکرار ایدیم : شرق و غربک بتون تاریخلری
قاریشدیریکز . انبیای بنی اسرائیلدن طوتوبده بتون ملل
واقوامک قصه لرینی آراشدیریکز . فکر کزی تأیید ایددجک
هیچ بر مثاله ظفر یاب اوله مازسکز . یالکیز بین النهرینده
ساکن وعادات وقوانین اصلیه لرینی محافظه ده مصر ایکی
قوم وارددر : سابعیلر و صلییلر . بونلر فرط محافظه کاری
ایله اودرجه یه کشلردر که احکامی تطبیق ایددجک افراد
بيله قالمش ، مضمحل اولمشلردر . صلییلرجه قیون و دوه
یتیشدیرلمسی ممنوع ایدن ایکن سابقه ضرورتله بونلر بو
حیواناتی بيله بسله مک مجبوریت الیمسنددر بولونمشلردر .
بو وحشی قبائل جیلان آنندن بشقه سنی ییزلر و آنک
دریسندن بشقه بر شی کیملر . بزم بونلره بکزدیوب
منقرض اولماقغزمی لازمدر ؟

بو ، روح قوانینه ده مخالفدر . چونکه قانون ، حقیقت
قطعی برشی دکلدر . قوانین حقوقیه قوانین ریاضیه کیی
ثابت اوله ماز . او حالده بونلرک محیط ، زمین ، اجوال
اقتصادیه ، زمان ، سجیه ، احتراصات سیاسییه نک تأثیری ،
علوم و فنونک ترقیمی ایله تبدل ایددجکری متفق فیهدر .
ایشته قوانینمزدده ، مکتبلرمزدده ، مدرسه لرمزدده ،
محالس تشریعیه مزدده ، خصوصیه قواخانه مزدده بو کهنه ،